

TAMPEREEN TAIDEMUSEON

kokoelmapoliittinen ohjelma

2.0

Kuva: Jari Kuusenaho

TAMPEREEN
TAIDEMUSEO
TAMPERE ART MUSEUM

Tampereen taidemuseon kokoelmapoliittinen ohjelma 2.0

SISÄLLYS

Esipuhe 3

- 1 Kokoelmien profiili ja painopisteet 5
 - 1.1 Kokoelmien historia 7
 - 1.2 Osakokoelmat 8
 - 1.3 Kokoelmaa määrittävät sopimukset 9

2 Etiikka 11

3 Kartuntopoliittikka ja taideteosten hankkiminen 11

- 3.1 Hankintapäätökset 11
- 3.2 Kartuttamisen suuntaviivat ja painopisteet 13
- 3.3 Lahjoitukset, testamentit, talletukset 15
- 3.4 Taideteosten poistaminen kokoelmasta 16

4 Dokumentointi 17

- 4.1 Luettelointi 17
- 4.2 Kokoelmien hallintajärjestelmä 18

5 Tutkimus 19

6 Säilytys, hoito, turvallisuus ja valvonta 19

- 6.1 Taidekonservointi 20
- 6.2 Valvonta 21
- 6.3 Säilytysolosuhteet 21
- 6.4 Vakuutukset 22

7 Kokoelmien esilläpito 23

- 7.1 Esilläpito näyttelyissä ja kokoelmaripustuksissa 23
- 7.2 Kiertonäyttelyt 24
- 7.3 Taideteosten sijoittaminen 24
- 7.4 Saavutettavuus kokoelmakeskuksessa 25
- 7.5 Julkaisut 25

8 Laina 26

Viitteet 28

Liitteet 28

Esipuhe

Tampereen taidemuseon kokoelmapoliittinen ohjelma kertoo, minkälaisia käytäntöjä kokoelmatyön eri osa-alueilla noudatetaan. Ohjelma nojaa siihen ajatukseen, että museo on keräävä, säilyttävä, tutkiva ja esille asettava instituutio. Uskoakseni nämä perustehtävät museon tulisi edelleen sisällyttää itseensä myös kurottaessaan kohti uutta. Esimerkiksi 2010 käynnistyneen Collections Mobility 2.0 -hankkeen taustalla on ajatus eurooppalaisen kulttuuriperinnön levittämisestä museokokoelmien liikkuvuutta lisäämällä. Tämä edellyttää, että kokoelmat ymmärretään kaikille yhteisenä varantona eikä pelkästään omana tai kansallisena omaisuutena. Kokoelmien hyödyntämiseksi tehdään siis jatkuvasti uusia linjauksia, puhumattakaan siitä, että muutokset itse taiteessa edellyttävät uudenlaisia talteenoton tapoja. Taideteosten säilyminen on kuitenkin aina pyrittävä turvaamaan.

On selvää, että kokoelmat eivät ole olemassa itsetarkoituksellisesti vaan ihmisiä varten. Siksi yleisötyötä ja kokoelmahallintaa ei pidä nähdä toistensa vaihtoehtoina. Kokoelmahallintaa voidaan ajatella jatkumona, jonka toisessa päässä on teosten fyysinen ylläpito ja toisessa päässä merkitysten välittyminen yleisölle. Väliin mahtuu joukko toimintoja, jotka kaikki omalta osaltaan palvelevat saavutettavuutta. Kokoelmiin joudutaan kuitenkin soveltamaan tietynlaista tarvehierarkiaa, sillä resursseja ei voi suunnata vain yleisötyöhön huolehtimatta ensin teosten perustarpeista, jotka nekin kokoelman karttuessa laajenevat ja syvenevät. Kokoelman käytettävyyden kannalta ja tunnettuuden lisäämiseksi olisi esimerkiksi eduksi tuottaa teoksia kuvailevaa tutkimustietoa, mutta kokoelmahallinnallinen dokumentaatio on sitäkin ensisijaisempaa perustyötä. Myös itse tiedon rakenteeseen on kiinnitettävä huomiota, sillä luetteloinnin siirryttyä digitaaliseksi eri järjestelmiin tallennettavan informaation pitäisi olla yhdenmukaista. Näihin kysymyksiin kytkeytyvät useat Suomessakin meneillään olevat hankkeet.

Uusi kokoelmakeskus tarjoaa kokoelmahallinnalle entistä paremmat olosuhteet, joiden edut toivottavasti realisoituvat lähivuosina, kun keskus saadaan täysimääräiseen käyttöön. Kokoelmapoliittinen ohjelma kertoo kokoelmatyön tavoitteista ja valinnoista juuri tällä hetkellä. Se tekee näkyväksi, mihin taidemuseo nyt pystyy ja sitoutuu. Samalla lukijalle tarjoutuu tilaisuus itse päätellä, tehdäänkö oikeita asioita.

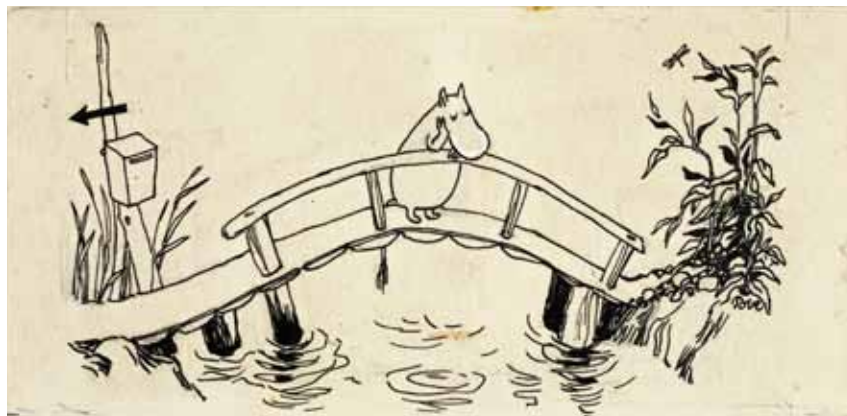
Ensimmäisen kerran ohjelma julkaistiin vuonna 2005, ja nyt se päivittyy versioksi 2.0. Ohjelmaa ajantasaistetaan vastedes viiden vuoden välein, mutta pienempiä ja alanumeroin indikoituja tarkennuksia tehdään tarpeen mukaan.

Tapio Suominen

Tampereen taidemuseon kokoelmapäällikkö

1 Kokoelmien profiili ja painopisteet

Tampereen taidemuseo hallinnoi Suomen toiseksi suurinta taidekokoelmaa. Useista osakokoelmista koostuvan kokonaisuuden painopiste on paikallisessa taiteessa mutta mukana on runsaasti teoksia myös muilta valtakunnallisesti merkittäviltä taiteilijoilta. Kansainvälisesti tunnetuin osa on Muumilaakson kokoelma, joka sisältää Tove Janssonin alkuperäispiirroksia ja Tuulikki Pietilän kuvaelmia. Kokoelmien yhteenlaskettu teosmäärä on runsaat 14 000.

Tove Jansson, Kuvituspiirros kirjaan Muumipeikko ja pyrstötähti, 1946

Tampereen taidemuseon kokoelmissa on pääasiassa suomalaista taidetta 1800-luvulta lähtien. Nykytaidetta edustaa erityisesti Vuoden nuoriksi taiteilijoiksi valittujen teoskokoelma. Museoon on ainaistalletettu myös Suomen Mitalitaiteen Killan kokoelma.

Tampereen taidemuseo hallinnoi erillisinä kokonaisuuksinaan Tampereen Nykytaiteen museon ja Tampereen kaupungin kokoelmia. Nykytaiteen museon kokoelma ulottuu 1910-luvulta 1990-luvulle. Pääpaino on 1960 jälkeen hankitussa suomalaisessa taiteessa.

Tampereen kaupungin kokoelman teokset on sijoitettu virastoihin ja laitoksiin, kouluihin, päiväkoteihin, sairaaloihin ja muihin kaupungin omistamiin tai hallinnoimiin tiloihin. Kokoelmaan kuuluvat myös julkiset veistokset ja muistomerkit. Kaupungin kokoelma koostuu pääasiassa kotimaisesta taiteesta 1900-luvun alusta nykypäiviin. Tamperelaisen taiteen osuus kokoelmasta on lähes 75 %.

H. C. Berg, Valon kehrä, 2010, Pellavantori

1.1 Kokoelmien historia

Tampereen taidemuseon kokoelmat

Taidemuseota alun perin ylläpitänyt Tampereen Taideyhdistys ry perustettiin 1898. Yhdistys hankki ensimmäiset teoksensa 1900-luvun alussa, mutta museon perustamisvaiheessa vuonna 1931 kokoelma oli vielä vaatimaton. Kokoelmahankinta alkoi tehostua vuosisadan puolivälistä lähtien. Vielä 1970-luvulla museossa oli runsaasti merkittäviä talletuksia, mm. kultakauden pääteoksia. Myös Tampereen kaupunki oli tärkeä tallettaja aina Tampereen Nykytaiteen museon perustamiseen asti 1964.

R.W. Ekman, Maastamuuttajat, 1837

Tampereen taidemuseo siirtyi 1984 Taideyhdistykseltä kaupungin omistukseen, minkä jälkeen kokoelmat ovat karttuneet suhteellisen tasaisesti ostoin, talletuksin ja ennen kaikkea lahjoituksin. Vuoden 2012 alussa teosten kokonaismäärä oli noin 8000.

Tampereen Nykytaiteen museon ja kaupungin kokoelmat

Tampereen kaupungin kokoelma karttui alun perin satunnaisesti ja eri teitä. Esimerkiksi kansakoulujen johtokunta sai lahjoituksina ja osti kaupungin tuella kouluihin taidetta jo 1900-luvun alussa. Teoksia on liitetty kaupungin kokoelmaan sitä mukaan, kun koulut ovat koulujärjestelmän uudistumisen myötä siirtyneet valtiolta kaupungille.

Säännönmukaisempi keruu alkoi 1952, kun kaupunginhallitus asetti kuvaamataide-toimikunnan tekemään aloitteita taidehankinnoiksi. Toimikunnan aktiivisuus johti Tampereen Nykytaiteen museon perustamiseen, jolloin merkittävän pesämunan muodosti Wäinö Aaltoselta ostettu 70 teoksen kokonaisuus. Kokoelma on siitä lähtien karttunut noin sadan teoksen vuosivauhtia.

Tampereen Nykytaiteen museon sulkemisen jälkeen 1993 museokokoelman kartuntatahti hidastui, ja viimeinen ostotehtiin 1999. Vuoden 2012 alussa kaupungin kokoelmaan kuului noin 5500 teosta ja Nykytaiteen museon kokoelmaan runsaat 900 teosta.

Tampereen Nykytaiteen museon kokoelman viimeisin hankinta on Kristiina Uusitalon 8 näkymää Saimaalta III, 1999

Tampereen taidemuseon, Nykytaiteen museon ja kaupungin kokoelmat liitettiin hallinnollisesti yhteen 2005.

1.2 Osakokoelmat

Tampereen taidemuseon kokoelmat koostuvat useista erillisistä osakokoelmista, joista monet kantavat lahjoittajansa nimeä. Lahjoituskokoelmista merkittävin on muumiteosten kokonaisuus, joka johti uuden taidemuseon alaisen yksikön, Muumilaakson syntymiseen 1986. Muita suurimpia teosryhmiä ovat Magnus Enckellin, Kalle Löytänän ja Tuulikki Pietilän töiden kokonaisuudet.

Museon omistamien kokoelmien lisäksi mukana on useita talletuskokoelmia sekä mitalitaiteen ja Suomen säästöpankkien ainaistalletuskokoelmat, jotka oikeusvaikutuksiltaan vastaavat lahjoitusta.

Tampereen kaupungin ja Nykytaiteen museon kokoelmiin ei kuulu osakokoelmia, jotka sopimusteitse olisi määrätty säilytettäväksi yhtenäisinä ja erillisinä. Merkittävän lisän vanhempaa suomalaista arvotaidetta kaupungin kokoelma sai Josefina (Joe) Borgin testamenttilahjoituksesta, kun Tampereen uusrenessanssityylistä raatihuonetta ryhdyttiin

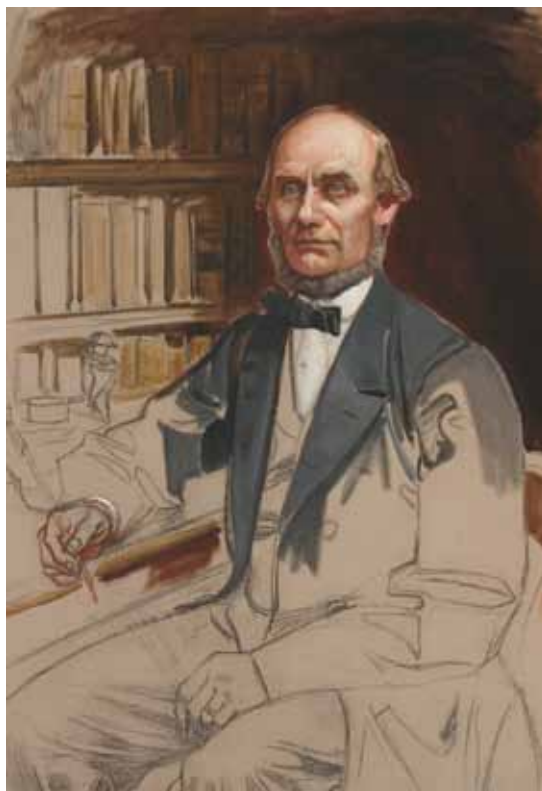

*Magnus Enckell, Omakuva, 1891.
Tampereen taidemuseolla on yli 300 Magnus Enckellin teosta.*

1960-luvun puolivälissä kunnostamaan kaupungin edustustilaksi. Erikoistapauksen muodostaa K.F. ja Maria Dunderbergin testamenttisäätiön pysyväistalletus, joka on luovutettu Tampereen kaupunginmuseoiden hallintaan ja inventoitu Hämeen museon päänumeroilla. Myös testamenttisäätiön kokoelman parhaimmisto on esillä raatihuoneella (Liite 1).

1.3 Kokoelmaa määrittävät sopimukset

Tampereen taidemuseon toimintaa säätelee museolaki, joka koskee kaikkia valtionosuuden piirissä olevia museoita. Museolaki (729/1992) määrittää, että museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisu-toimintaa.

Akseli Gallen-Kallela, Peter Wilhelm Gallenin muotokuva. Gallen-Kallelan isästään maalaama keskeneräinen teos talletettiin taidemuseoon, kun Suomen säästöpankkien kokoelmat siirtyivät valtion haltuun 1994.

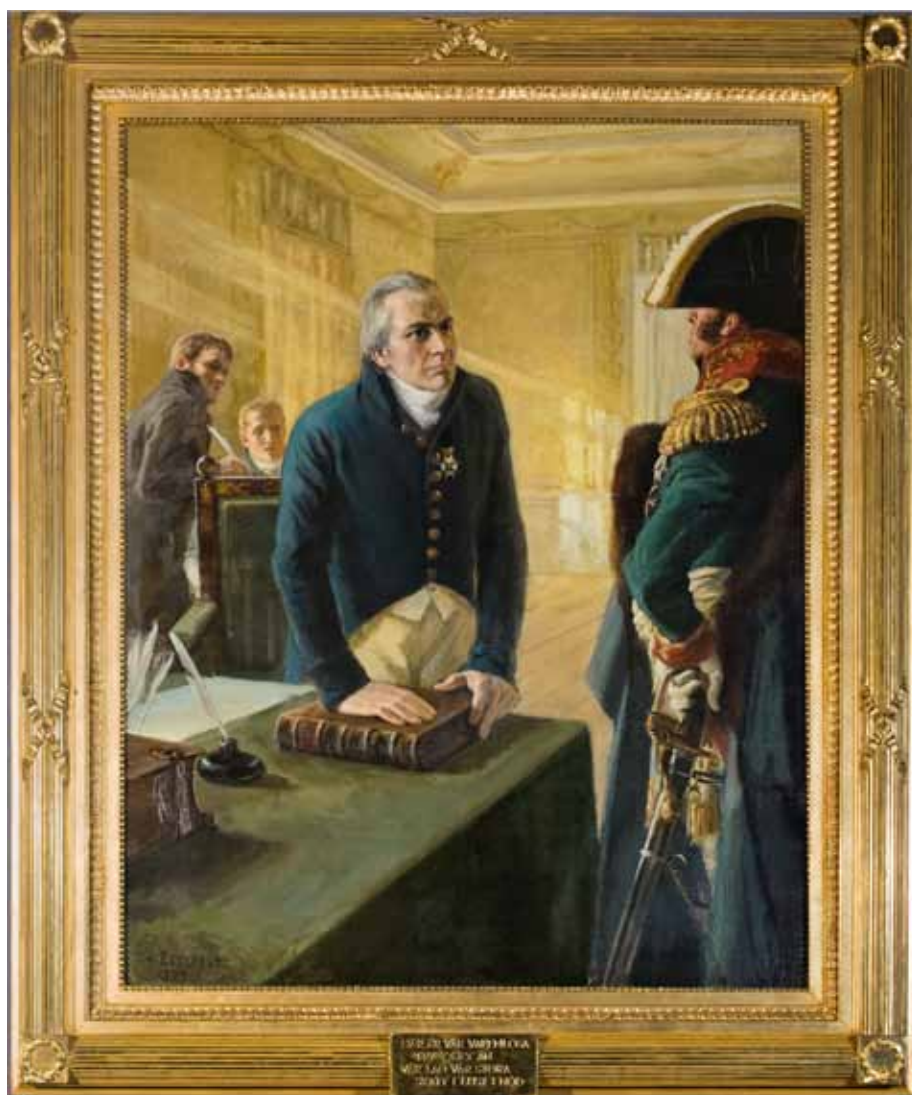
Museoasetuksen (1992/2005) mukaan valtionosuuden saamisen edellytyksenä on lisäksi, että museolla on pitkän tähtäimen toimintasuunnitelma, joka sisältää selvityksen siitä, kuinka tutkimus ja konservointi sekä kokoelmien esittäminen, tallennus, kartuttaminen ja säilyttäminen on museossa järjestetty.

Tampereen kaupungin museopalvelut toimii osana kaupungin hyvinvointipalveluiden tuotantoa. Siihen kuuluvilla sivistyspalveluilla on oma kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tuotantoyksikkönsä, jolla on oma johtokunta. Museopalveluiden tilaamisesta vastaa pääosin Sivistys- ja elämänlaatupalveluiden lautakunta, jota johtaa apulaispormestari. Lautakunnilla ja johtokunnilla on omat johtosääntönsä.

Museon saamia lahjoituksia, talletuksia ja omia deponointeja säätelevät erikseen laaditut sopimukset, joihin ei Muumilaaksoa lukuun ottamatta juurikaan sisälly tavallisuudesta poikkeavia esilläpitovaatimuksia. Lahjoitusten vastaanotossa pyritään noudattamaan Valtion taidemuseon juridisia ohjeistuksia.

Suomen Mitalitaiteen Killan ja Valtion vakuusrahaston kanssa solmitut ainaistalletus-sopimukset määrittelevät erikseen sekä tallettajan että talteenottajan velvollisuudet.

Tampereen taidemuseo on myös Pirkanmaan aluetaidemuseo. Aluetaidemuseota koskevat omat asetuksensa ja valtion kanssa erikseen solmitut sopimukset. Toiminnan painopisteistä ja tavoitteista neuvotellaan Museoviraston ja Valtion taidemuseon kanssa määräväuosin.

Albert Edelfelt, Maaherra, 1899

2 Etiikka

Tampereen taidemuseo noudattaa toiminnassaan ICOM:n museotyön ammattieettisiä sääntöjä sekä niitä lakeja ja asetuksia, joita museotoiminnasta ja tekijänoikeuksista on säädetty. Museolaista on johdettu myös koko museopalveluiden toiminta-ajatus, joka on samalla osa toimialan strategiaperustaa: ”Museo on yhteisön muisti. Se ylläpitää ja lisää yhteiskunnan tietoutta kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään harjoittamalla ja edistämällä alan tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä. Museo tallentaa, tutkii, säilyttää ja pitää esillä esineitä ja muuta aineistoa ihmisestä ja hänen ympäristöstään. Museo lisää yhteisön itsetuntemusta, vahvistaa sen identiteettiä sekä kohottaa paikallisen ja alueellisen kulttuuriperinnön arvostusta osana maailmanlaajuista kokonaisuutta.”

3 Kartuntapolitiikka ja taideteosten hankkiminen

3.1 Hankintapäätökset

Tampereen kaupungin taidekokoelman hankintojen valmistelu kuuluu kuvataiteen asiantuntijaryhmälle, jonka esitysten pohjalta päätökset tekee Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden johtokunta. Asiantuntijaryhmän puheenjohtajana toimii Tampereen taidemuseon johtaja ja sihteerinä kuvataideintendentti. Vuonna 2005 asiantuntijaryhmä muutettiin nelihenkiseksi virkamiestyöryhmäksi ja sen kokoonpanosta päättää tuotantojohtaja taidemuseon johtajan esityksestä.¹ Ryhmä antaa lausuntoja taidetta koskevista kuntalaisaloitteista ja valitsee uudisrakennuskohteet, joihin teetetään tilausteokset sekä valitsee taiteilijat, joilta teokset tilataan ja järjestää taidekilpailuja. Tiedon kulkua parantamaan on perustettu kuvataiteen yhteistyöryhmä, jossa on mukana kaupungin kiinteistöistä ja ympäristön hoidosta vastaavien hallinnonalojen edustajia.

Tampereen taidemuseon hankinnoista, yksittäisten teoslahjoitusten vastaanottamisesta ja kokoelmien poistoista päättää museonjohtaja² asiantuntijaryhmän esitysten pohjalta. Hankintapäätöksen teko edellyttää, että ainakin kaksi asiantuntijaryhmän jäsentä kannattaa ehdotusta.

Mikäli hankitulla teoksella on hoitoon, elinkaareen ja säilytykseen liittyviä erityisominaisuuksia tai esilläpitovaatimuksia, ne kirjataan päätöksessä näkyviin. Taidekonservaattori tutkii tarvittaessa teokset ennen niiden hankintaa. Kokoelmiin ei hankita teoksia, joiden omistusoikeus on kyseenalainen.

Kaupunginhallitus päättää pormestareiden ja korkeiden luottamusmiesten muotokuvien tilaamisesta, ja ne maksetaan kaupunginhallituksen erikseen osoittamista määrärahoista. Kuvataiteen asiantuntijaryhmä tekee pyydettyä ehdotuksia taiteilijavalinnoiksi. Muiden johtavien virka- tai toimihenkilöiden muotokuvien tilaaminen ja rahoitus on

Villu Jaanisoo, *Kumiankka*, 2003. *Kumiankka* on ensimmäinen kokoelmiin hankittu teos, jolle on jo hankintavaiheessa määritely elinkaari.

tilaavan yksikön vastuulla, mutta jos teos halutaan liittää kaupungin taidekokoelmaan, on ensin kuultava Kuvataiteen asiantuntijaryhmää, jonka päätös viedään edelleen tiedoksi myös Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden johtokunnalle. Sama koskee kaikkia muitakin kaupungin hallinnoimia, ostamia, lahjaksi saamia tai muutoin sopimusteitse hankkimia teoksia, jotka otetaan taidekokoelman osaksi.

Hankintavarat

Taidehankintoihin varattu investointiraha jakaantuu lähtökohtaisesti museokokoelman (25 %) ja kaupungin kokoelman (75 %) kesken, mutta asiantuntijaryhmä voi tarpeen mukaan ehdottaa sen käyttämistä toisinkin.

Kaupungilla on käytettävissään myös Rudolf Winterin testamenttisäätiön rahasto, jonka vuosittaisista tuotoista voidaan jakaa rahaa kaupungin kaunistamiseen. Winterin rahaston käyttö edellyttää kaupunginvaltuuston hyväksyntää. Lisäksi taidemuseon kokoelmiin ostetaan taidetta asessori Evert Tähkäpään rahaston sekä Aini ja Niilo Orasmaan rahaston tuotoilla.

Richard Rautalinin *Kevät*-veistos on hankittu Rudolf Winterin testamenttisäätiön rahaston varoin.

Pormestariohjelman 2009–2012 mukaan Tampereen kaupungin merkittävässä rakennushankkeissa 1 % rakennusbudjetista tulisi osoittaa taidehankintoihin. Hankintajärjestelmä ei ole sujunut ongelmitta, ja parhaillaan tehdään selvitystyötä uusien käytäntöjen luomiseksi.

3.2 Kartuttamisen suuntaviivat ja painopisteet

Tampereen taidemuseon kokoelmiin kuuluu vanhempaa ja modernia suomalaista sekä erityisesti Pirkanmaan alueen taidetta. Museo pyrkii täydentämään näitä jatkumolta huomionarvoisilla teoksilla. Museokokoelmaan hankitaan teoksia, joilla on tekijänsä, aiheensa tai synty- tai omistushistoriansa kautta jokin yhteys Tampereeseen tai Pirkanmaahan. On kuitenkin huomattava, että kenenkään taiteilijaidentiteettiä ei ymmärretä eikä määritellä alueellisin käsittein. Pirkanmaalaisuus hankintakriteerinä nousee pikemminkin siitä, että kullakin taidemuseolla on parhaat edellytykset seurata oman alueensa taidekenttää. Alueellisten teosten lisäksi pyritään saamaan teoksia muilta valtakunnallisesti tärkeitä tekijöiltä tarkoituksena saattaa paikallinen taide kokoelmassa laajempaan yhteyteensä. Tavoitteena on luoda taidehistoriallisesti merkityksellinen ja profiililtaan omaleimainen kokonaisuus, joka tarjoaa materiaalia vaihteleville ja esteettisesti toimiville esillepanoille. Nykytaiteen ostoissa museo keskittyy erityisesti Vuoden nuoriksi taiteilijoiksi valittuihin, ja Muumilaakson kokoelman mahdollinen kartutus rajataan vain originaaliteoksiin.

Museokokoelman hankinnoissa otetaan huomioon ensi sijassa teosten taiteellinen taso ja se, että teos täydentää kokoelmaa hankintapoliittisen linjauksen mukaisesti tai että se merkitsee siihen perusteltua laajennusta. Museokokoelmaan voidaan hankkia myös sellaisia laadukkaita teoksia, jotka eivät sisällöltään tai hankalasti installoitavina sovellu kaupungin kokoelmaan ja sijoitettavaksi julkisiin tiloihin.

Matti Kalkamo, Absurdistan, 2004

Tampereen taidemuseoon on ainaistallettu jatkuvasti karttuva Suomen Mitalitaiteen Killan kokoelma, mikä merkitsee, että mitalitaide on yksi museon kuvanveistokokoelman painopisteistä. Sekä Kilta että taidemuseo täydentävät omia mitalikokoelmiansa, mikäli korkeatasoisia taidemitaleita on saatavissa.

Tampereen kaupungin kokoelma sisältää kaupungin ja muihin julkisiin tiloihin ja kaupunkitilaan sijoitettavia teoksia. Kokoelman töillä halutaan tuottaa elämyksiä kaupunkilaisille ja luoda viihtyisä ympäristö työntekijöille. Teosostojen lisäksi uudis- ja saneerauskohteisiin teetetään vuosittain 1–2 tilaustyötä, jolloin taiteilijat otetaan mukaan jo ympäristön suunnitteluvaiheessa. Myös uudet taidemuodot, kuten video- ja mediataide, pyritään huomioimaan.

Kaupungin kokoelmaan hankitaan teoksia erityisesti Pirkanmaan alueen nykyaiteilijoilta ja mahdollisuuksien mukaan muilta kansallisesti merkittäviltä tekijöiltä. Myös kaupungin kokoelman painopiste on paikallisessa taiteessa, mutta sillekin pyritään tarjoamaan kansallisia vertailukohtia. Vaikka kyseessä on käyttökokoelma, ensisijainen hankinnan kriteeri on taiteellinen laatu. Toissijaisesti arvioidaan teoksen sisällöllinen soveltuvuus sijoituspaikkaansa, sen käyttömahdollisuudet sekä tilan käyttäjien omat toiveet.

Ilkka Virtanen ja Virve Lilja, Tarinapuu, 2005, Muotialan päiväkot

3.3 Lahjoitukset, testamentit, talletukset

Museo vastaanottaa myös talletuksia, taidelahjoituksia ja lahjoitusvaroja taideteosten hankkimiseen. Ennen vastaanottamista Kuvataiteen asiantuntijaryhmä arvioi teosten soveltuvuuden kokoelmaan. Lahjoituksiin ei saa sisältyä sellaisia ehtoja, jotka vaarantavat museon riippumattomuuden. Lahjoituksista solmitaan sopimus, jossa määritellään kummankin osapuolen oikeudet ja velvollisuudet (Liite 2).

Lahjoituksia ja talletuksia vastaanottaessa kiinnitetään erityistä huomiota teosten taidehistorialliseen merkittävyyteen ja siihen, että teokset noudattavat kokoelmapoliittisen ohjelman linjauksia. Pääsääntöisesti kokoelmiin ei hankita aineistoa, jota ei pystytä kunnollisesti luotteloimaan, säilyttämään, varastoimaan tai asettamaan näytteille. Taidemuseo ei ota vastaan lahjoituksia tai talletuksia, jotka velvoittavat niiden pysyvään esilläpitoon.

Talletusten vastaanottaminen edellyttää, että taidemuseo pystyy hyödyntämään teoksia omassa näyttely- ja lainaustoiminnassaan. Talletusajan on oltava vähintään 10 vuotta. Pelkästään säilytystä ulkopuolisille teoksille ei vastikkeetta tarjota. Tallettaja vastaa talletusteosten vakuutusosuudesta. Talletuksista solmitaan sopimus, jossa määritellään kummankin osapuolen oikeudet ja velvollisuudet (Liite 3)

Maria Wiik, Huono omatunto, 1886, yksityistalletus

Tampereen taidemuseon ystävät ry hankkii Tampereen taidemuseon kokoelmiin ensisijaisesti vanhempaa suomalaista kuvataidetta. Teosten ollessa esillä nimitiedoissa on maininta lahjoittajasta ja jokaisesta teoksesta museo toimittaa tarvittaessa yhdistykselle julkaisukelpoisen kuvan.

Sulho Sipilä, Kaupunkikuva, 1918. Tampereen taidemuseon Ystävät ry:n lahjoitus 2011

3.4 Taideteosten poistaminen kokoelmasta

Tampereen taidemuseo toimii sen museotoiminnassa keskeisen periaatteen mukaisesti, että kokoelmat ovat pysyviä ja että museon tehtävä on säilyttää ne jälkipolville. Sijoitettavalle kaupungin taidekokoelmalle ei tällaisia takuita voida antaa. Ja jos kyseessä on aineisto, joka on vaurioitunut vakavasti luontoperäisistä syistä, ilkvallan tai vahingon takia, tehdään päätös poistamisesta asianmukaisen ja perusteellisen harkinnan jälkeen. Huono kunto ei yksinään ole poiston peruste, mutta mikäli teoksen korjaus- ja konservointikustannukset nousevat suhteettoman korkeiksi taiteelliseen arvoon nähden, voi poisto myös kuntosyistä olla perusteltu. Samoin jos teos aiheuttaa vaaran muiden kokoelmaesineiden säilymiselle. Mikäli teos koostuu luontoperäisestä tai muusta sellaisesta aineksestä, jolla on määrätty elinkaari, oikeus sen poistamiseen määritellään jo hankintavaiheessa. Väärennöksiksi todetut teokset tuhoetaan tai luovutetaan poliisin haltuun.

Päätöksen teoksen poistamisesta tai siirtämisestä tekee museonjohtaja kuultuaan ensin Kuvataiteen asiantuntijaryhmää sekä taidekokoelmaa hoitavaa henkilöstöä. Myös teoksen tehneen taiteilijan tai mahdollisten tekijänoikeuden haltijoiden kanssa neuvotellaan tekijänoikeudellisten ongelmien välttämiseksi. Poisto- tai siirtotapauksessa teos dokumentoidaan täydellisesti ja kaikista näistä toimista liitetään kokoelmia koskeviin asiakirjoihin yksityiskohtainen ja pysyvästi säilytettävä selvitys.

Puuttuviksi todetuista teoksista ilmoitetaan taidemuseon johtajalle, joka tekee päätöksen katoamisen merkitsemisestä. Tieto rikosepäilystä ilmoitetaan taidemuseon johtajalle ja taidekokoelmapäällikölle. Anastetuksi todetusta tai epäilystä ilmoitetaan poliisille.

Taidemuseon johtaja päättää rikosilmoituksen tai tutkintapyyntöön tekemisestä. Tampereen taidemuseon johtaja päättää myös kaupungin yleisen kokoelman ja Tampereen Nykytaiteen museon kokoelman poistoista.

4 Dokumentointi

ICOM:n museoeettisten sääntöjen mukaan museokokoelmat on dokumentoitava hyväksytyjen ammatillisten normien mukaisesti. Dokumentointiin pitää sisältyä esineen identifiointi, kuvaus, tiedot alkuperästä, kunnosta, käsittelystä ja olinpaikasta. Näin syntyvä luettelointitieto on kokoelmahallinnan perusta. Tiedon on oltava löydettävissä ja käyttökelpoista niin, että se hyödyttää sekä museoiden omaa työtä että ulkopuolisia tahoja. Monipuolinen kokoelmatieto mahdollistaa taideteoksen aktiivisen olemassaolon ja näkyvyyden.

4.1 Luettelointi

Taideteosten luettelointitiedot jakaantuvat kolmeen ryhmään, joita ovat teoksen perustiedot, kokoelmahallinnalliset tiedot, kuten sijainti ja kunto sekä tarkempaan tutkimukseen perustuvat sisällölliset tiedot. Kaikista teoksista kirjataan vähintään perustiedot, ja muita tietoja täydennetään mahdollisuuksien mukaan.

Taideteos liitetään kokoelmaan antamalla sille inventaarionumero, joka merkitään tietokantaan, teokseen ja kartuntakirjaan. Kaupungin kokoelman ja Muumilaakson kokoelman teoksista ei pidetä erikseen kartuntakirjaa.

Tampereen taidemuseon kokoelmat inventoidaan eri kartuntasarjoihin, jotka on pääluokan ja kokoelman mukaan erotettu toisistaan kirjaintunnuksin. Tampereen kaupungin kokoelman teoksille annetaan hankintajärjestystä noudattava juokseva kartuntanumero ilman kirjaintunnusta.

Jokainen kokoelmaan hankittu teos digikuvataan, kuva luetteloidaan ja siirretään tietokannan kuvapankkiin. Kuvien nimeämiskäytännöistä on laadittu erilliset ohjeet. Kuvapankkiin sijoitetaan verkkokäyttöön soveltuvat noin 5 MB:n kuvatiedostot. Korkearesoluutiokuvat säilytetään omilla ulkoisilla kovalevyillä, mutta selvitettävänä on myös turvallisempi pitkäaikaissäilytyksen ratkaisu.

Tampereen taidemuseon teoskuvat on tallennettu Valtion taidemuseon ylläpitämään tietokantaan.

Inventaariot viemisestä huolehtii taidemuseossa kokoelmapäällikkö ja Tampereen Nykytaiteen museossa tallentaja. Kokoelmahallinnallisia tietoja ylläpitävät lisäksi konservatorit, museomestarit ja muut työntekijät omien vastuualueidensa mukaisesti.

Tietojen yhteismitallisuuden vuoksi luetteloinnissa käytetään yhteisesti hyväksytyjä sanalistoja. Teosten kuvailussa käytössä ovat Iconclass-asiasanasto ja Yleinen suomalainen ontologia. On kuitenkin huomattava, että taidemuseon nykyisin voimavaroin tutkimukseen perustuvaa taidehistoriallista tietoa syntyy etupäässä vain näyttely- ja julkaisuhankkeiden yhteydessä.

4.2 Kokoelmien hallintajärjestelmä

Taidemuseossa on käytössä Valtion taidemuseon kehittämä kokoelmahallinnan ohjelmisto Muusa. Sen ylläpidossa tehdään yhteistyötä muiden samaa palvelua käyttävien museoiden kanssa ja samalla kehitetään yhteismitallista taideteosten luettelointia. Asiakasmuseoita ja -organisaatioita Muusassa on tällä hetkellä lähes 30.

Tiedot on tallennettu Valtion taidemuseon ylläpitämään tietokantaan, jota käytetään selaimella verkon kautta. Tietokannan säilymisestä vastaa Valtion taidemuseon tietohallintosektori. Parhaillaan kehitellään Museoviraston koordinoimana koko suomalaiselle museokentälle soveltuvaa kokoelmahallinnan järjestelmää Museo 2015-hankkeen piirissä.

5 Tutkimus

Museolain mukaan museoiden tulee harjoittaa ja edistää alan tutkimusta. Laissa ei ole tehty eroa tieteellisen yliopistotutkimuksen ja museoissa tehtävän tutkimuksen välille. Taidemuseon tuottamalle tiedolle on siten asetettava samat luotettavuuden kriteerit kuin tieteelliselle tiedolle.

Kokoelmateosten ja -taiteilijoiden perustietojen dokumentointi voidaan museokontekstissa lukea perustutkimuksen piiriin, samoin näyttely-, kirjallisuus- ja taiteilijatietojen kartuttaminen. Perustutkimusta on myös taidekonservaattoreiden tekemä teosten fyysinen tutkimus, joka koskee materiaaleja, tekniikoita ja menetelmiä sekä vaurioita ja niiden syitä. Perustutkimuksen keskeisenä tavoitteena on saattaa kokoelmia koskeva tieto monipuolisesti käyttökelpoiseen muotoon.

Soveltavaan tutkimukseen voidaan lukea taidekonservoinnin kehittämiseen tähtäävät toiminnot sekä taideteoksia kuvaileva tulkinnallinen luettelointi. Soveltava tutkimus palvelee usein käytännössä kokoelmien esillepanoa sekä tietoverkoissa että näyttelyissä. Vaikka kokoelmatutkimuksen alue on rajattu aineelliseen perintöön, se ei sinänsä sulje pois ilmiökeskeistä ja teoreettistakaan tutkimusta. Sen tavoitteena on hahmottaa ja tuoda julki säännönmukaisuuksia, joiden avulla kokoelmiin liittyvät yksittäiset ilmiöt käyvät ymmärrettävimmiksi. Teoreettinen tutkimus liittyy myös kokoelmien kartutukseen, määrittelee museo jatkuvasti myös taiteen käsitettä hankkimalla kokoelmiinsa sen alaan kuuluvia objekteja.

Tutkimustulokset pyritään julkaisemaan ja esittämään kansantajuisessa ja ymmärrettävässä muodossa. Silti museon on huolehdittava siitä, että sen tuottama tieto on akateemisesti perusteltua.

6 Säilytys, hoito, turvallisuus ja valvonta

Taidekokoelmien säilytys, hoito ja turvallisuus kuuluu kokoelmayksikölle, jonka kustannuseurannasta vastaa kokoelmapäällikkö. Kokoelmayksikköön kuuluvat taidekonservaattorit sekä tarvittavilta osin molempien museoiden kokoelmapalveluista vastaava henkilöstö. Toiminnan tärkein tavoite on taata kokoelmien säilyminen.

Yksikön osana Tampereen Nykytaiteen museon henkilöstö hoitaa museon ja kaupungin kokoelmaa sekä vastaa kartuttamiseen ja uudisrakennusten hankintoihin liittyvien päätösten toimeenpanosta. Toimipaikkoihin, virastoihin ja laitoksiin sijoitettujen taideteosten esilläpidosta ja hoidosta on annettu erilliset ohjeet (Liite 6). Nykytaiteen museon toimintaa johtaa kuvataideintendentti.

Julkisten veistosten huollossa tehdään yhteistyötä kaupungin tilakeskuksen ja kaupunkiympäristön kehittämisen kanssa erikseen sovittavan vastuunjaon mukaisesti. Lähtökohtaisesti museo vastaa teosten kunnostuksesta ja muut yksiköt ympäristöstä sekä taideteokseen mahdollisesti liittyvistä teknisistä osista, kuten vedestä ja valosta. Julkisten veistosten konservointipalvelut on pääsääntöisesti ulkoistettu.

6.1 Taidekonservointi

Taidekokoelmien hoitoa ja kunnostusta varten taidemuseolla on asianmukaisin laittein varustettu konservointilaitos. Konservoinnin ensisijaisena tavoitteena on ehkäistä ennalta vaurioiden synty, jolloin varsinaisen konservoinnin tarve vähenee. Toimintaperiaatteena on säilyttää esineet niin koskemattomina kuin mahdollista. Varsinaisessa konservoinnissa käytetään parhaan saatavilla olevan tiedon mukaisia tekniikoita ja materiaaleja ja noudatetaan konservointiyhteisöjen eettisiä normeja.

Jokaisen kokoelmateoksen kunto tarkastetaan ja sen tila vakioidaan vastaanottovaiheessa. Teoksesta kirjoitetaan kuntoraportti, joka arkistoidaan ja siirretään soveltuvin osin kokoelmahallinnan tietokantaan. Taidekonservaattorit dokumentoivat myös kaikki tehdyt konservointi- ja huoltotoimet, kunnossa havaitut muutokset ja tutkimustulokset. Jos konservointi vaatii erityisosaamista tai -laitteistoa, jota museotoimen sisällä ei ole, palvelu ostetaan ulkopuolelta.

Taidekonservaattorit vastaavat

- 1 kokoelmateosten vaurioiden ennaltaehkäisystä, teosten suojaamisesta ja asianmukaisesta käsittelystä,
- 2 teosten konservoinnista,
- 3 konservointitutkimuksesta,
- 4 näyttelylainojen ja hankintojen tarkastuksista ja huollosta,
- 5 varasto- ja näyttelytilojen olosuhteista ja
- 6 neuvonnasta.

Konservoinnin työjärjestykseen vaikuttavat

- 1 hätätapaukset,
- 2 erityinen hoitotarve,
- 3 näyttely- tai uloslainaus,
- 4 kuljetustekniset kysymykset ja
- 5 teoksen taidehistoriallinen merkittävyys.

Jokainen tapaus ratkaistaan erikseen.

6.2 Valvonta

Vähintään kymmenen vuoden jaksoissa koko kokoelmamateriaali kontrolloidaan määräaika inventaariin yhteydessä, jolloin teosten kunto kartoitetaan systemaattisesti. Kokoelmateosten kuntoa seuraavat kuitenkin jatkuvasti kaikki museoammattilliset henkilöt ja sijoituspaikkojen yhteyshenkilöt, jotka ovat velvollisia raportoimaan havaituista muutoksista taidekonservattoreille. Taidekokoelmayksikkö huolehtii siitä, että kaikki taideteoksien kanssa tekemisiin joutuvat opastetaan käsittelemään teoksia asianmukaisesti.

Kokoelmapäällikkö vastaa museokokoelmien säilytyksen, hoidon sekä lainaus- ja tallennustoiminnan vuosittaisesta katsastuksesta. Vastaavat tehtävät kuuluvat Tampereen Nykytaiteen museon ja kaupungin kokoelman osalta kuvataideintendentille tai hänen osoittamilleen henkilöille. Taidemuseon johtaja valvoo katsastustoimintaa ja käynnistää kymmenvuotisiinventaariot.

6.3 Säilytysolosuhteet

Taideteoksia säilytetään taidemuseorakennuksessa, konservointitiloissa, näyttelyissä, sijoitettuna ja talletettuina eri kohteisiin sekä asianmukaisesti valvotuissa varastoissa. Tällä hetkellä teosten säilymisen takaavia museostandardien mukaisia lämpö- ja kosteusoloja ei ylläpidetä muualla kuin taidemuseorakennuksessa ja konservointitiloissa. Tulevan kokoelmakeskuksen varastojen olosuhtearvot on jaettu kolmeen ryhmään, joista tarkimmin säädelytila on varattu paperipohjaisille teoksille ja maalauksille. Myös uusissa konservointi- ja museomestareiden tiloissa on kontrolloidut ilmasto-olosuhteet (Liite 4).

Lämpö- ja kosteusarvoja seurataan ja olosuhteraportit arkistoidaan. Poikkeustilanteissa

ilman kostutus ja kuivaus hoidetaan tilapäisin järjestelyin. Häätapausten varalle on laadittu pelastussuunnitelma, joka päivitetään vuosittain. Kokoelmakeskuksen pelastussuunnitelma valmistuu vuoden 2013 loppuun mennessä.

Kokoelmakeskuksen tilapäisvarasto

6.4 Vakuutukset

Muut kuin varastoissa säilytettävät taidekokoelmat ovat kaupungin vahinkovakuutusrahaston suojan piirissä. Taidemuseoon talletetuille ulkopuolisille teoksille ei oteta erillistä vakuutusta. Raatihuoneelle sijoitettujen töiden vakuutusuojasta vastaa keskushallinto.

Museokokoelmien vakuutusarvot määritellään kokonaisuutena, mutta kaupungin kokoelman tietoja ylläpidetään toistaiseksi teoskohtaisesti. Vakuutusmaksuista vastaavat toimipisteet, joihin teoksia on sijoitettu. Vakuutusarvot saadaan tarvittaessa Tampereen taidemuseosta.

7 Kokoelmien esilläpito

Kokoelmatyökin tähtää viime kädessä yleisön ja kokoelmien kohtauttamiseen. Lainaustoiminnan lisäksi taidekokoelmien tavoitettavuutta edistetään näyttelyin, sijoittamalla teoksia julkisiin tiloihin, mahdollistamalla teosten kohtaaminen varastoissa tai tuomalla kokoelmia tietoverkkojen tai julkaisujen kautta kaikkien ulottuville. Varsinaisesta taidemuseopedagogiikasta voidaan kuitenkin puhua vasta, kun tässä rajapinnassa harjoitetaan toimintaa, jolla on jokin kasvatuksellinen tavoite. Kokoelmatyön resurssein sitä ei pystytä tarjoamaan.

7.1 Esilläpito näyttelyissä ja kokoelmaripustuksissa

Tampereen taidemuseo hallinnoi kahta museotilaa sekä TR1 Taidehallia. Taidemuseon päärakennus on tarkoitettu sekä omille kokoelmille että vaihtuville näyttelyille. Omia kokoelmia pyritään esittelemään kerran vuodessa. Lisäksi kokoelmatöitä on mahdollisuuksien mukaan esillä TR1 Taidehallissa sekä vaihtuvien näyttelyiden yhteydessä, jolloin teoksia ei kuitenkaan esitellä kokoelmana vaan osana kulloistakin näyttelyä.

Backlight08 -valokuvatapahtuma TR1 Taidehallissa vuonna 2008

Tampereen kaupungin pääkirjasto Metson pohjakerroksessa sijaitseva Muumilaakso on Muumilaakson kokoelmien pysyvä esittelytila, joka poistuu käytöstä Metso-kiinteistön remontin takia 2013. Muumilaakson ja taidemuseoiden tilaratkaisuja laajemminkin selvittää parhaillaan pormestarin asettama tilatyöryhmä.

Muumilaaksossa ylläpidetään vakioripustusta, jota vaihdellaan aika ajoin ja kokoelman sisällä rakennetaan erilaisia teemallisia näyttelykokonaisuuksia. Painopiste on kokoelman museaalisessa esillepanossa tavalla, joka huomioi tasapuolisesti kaikki ikäryhmät.

Tampereen raatihuoneelle pysyvästi sijoitetut taideteokset (106 kpl) kuuluvat pääosin Tampereen kaupungin taidekokoelmaan. Sen lisäksi mukana on teoksia kuudesta muusta kokoelmasta. Taideteosten hallinnoinnista vastaa Tampereen taidemuseo³.

7.2 Kiertonäyttelyt

Yksi kokoelmien esittelytapa ovat Pirkanmaan aluetaidemuseon järjestämät kiertonäyttelyt, joissa on vuosittain esillä teoksia sekä taidemuseon että kaupungin kokoelmasta. Aluetaidemuseosta taidenäyttelyyn voi tilata esimerkiksi päiväkotiin, kirjastoon tai vanhainkotiin.

Pirkanmaan aluetaidemuseon näyttelypaikkojen on oltava lämmitettäviä ja vartioituja, siten että henkilökunta on paikalla näyttelyn ollessa avoinna yleisölle. Museoiden olosuhteita ja turvallisuusjärjestelmiä niiltä ei kuitenkaan voi edellyttää; toisaalta näyttelyajat pidetään lyhyinä, yleensä 3–5 viikkoa eikä kiertonäyttelyihin sisällytetä kaikkein herkimpiä ja arvokkaimpia teoksia. Teokset myös suojataan asianmukaisesti.

Parhaillaan selvitetään, minkälaisin pelisäännöin voidaan järjestää kansallisia ja kansainvälisiä kiertonäyttelyitä Muumilaakson kokoelmasta. Muumi-teokset on maailmalla kokoelmien kysyttyä materiaalia. Lähtökohtana on kuitenkin se, että näyttelypaikkojen olosuhteet ja turvallisuus aina vastaavat kansainvälisesti hyväksytyjä museaalisia normeja.

7.3 Taideteosten sijoittaminen

Määrällisesti tärkein kokoelmien esilläpidon muoto on taideteosten sijoittaminen Tampereen kaupungin julkisiin tiloihin, kaupunkitilaan, toimipisteisiin ja kaupungin omistamiin tai hallinnoimiin kiinteistöihin.

Ensisijaisia sijoituskohteita ovat kaupungin uudet tai saneeratut tilat, mutta taideteosten vilkas kysyntä muuallekin osoittaa, että toiminta koetaan tärkeäksi. Tilojen käyttäjien toiveet vanhojen teosten vaihtamisesta uusiin erityisesti muuttojen yhteydessä pyritään ottamaan huomioon. Etusijalla ovat aina yleiset ja yhteiset tilat. Lähtökohtaisesti sijoitukseen käytetään aikalaistaidetta ja kohteiden valinnassa kiinnitetään huomio myös tasapuolisuuteen kaupungin eri alueiden kesken. Teokset suojataan asianmukaisesti ja varustetaan tarvittaessa lukkokeyksin. Vaativat ripustukset hoitaa Nykytaiteen museo, mutta tavanomaisista teoskiinnityksistä vastaa kiinteistöjen oma tekninen henkilöstö museon ohjeistuksen mukaisesti.

Kimmo Kaivanto, Sininen suora, 1990, Tampere-talo.

Tampereen Nykytaiteen museo ylläpitää tietokannassa sijoitusteosten sijaintipaik-

karekisteriä. Siihen merkitään teosten katuosoite ja huonekohtainen sijainti sekä sijaintipaikan nimetty vastuuhenkilö, joka on velvollinen seuraamaan teosten kuntoa ja ilmoittamaan kaikista niihin liittyvistä muutoksista. Teosten hallinta jää museolle, jolla on oikeus siirtää teos tai lainata sitä näyttelyihin ja tutkimustoimintaa varten. Museo huolehtii kaikista taideteosten siirroista. Sijoituspaikan ja museon kesken allekirjoitetaan vastaanottotodistus, josta yllämainitut seikat käyvät ilmi

Sijoitukset tehdään pääsääntöisesti Tampereen kaupungin kokoelmasta, mutta erityisistä syistä myös museokokoelmista talletetaan teoksia ulkopuolisiin tiloihin kuvataiteen asiantuntijaryhmän suosituksesta. Sijoitusten suhteen noudatetaan samoja periaatteita kuin sijoituksissa kaupungin laitoksiin, mutta sijoituksesta laaditaan talletussopimus, jonka allekirjoittaa museonjohtaja.

7.4 Saavutettavuus kokoelmakeskuksessa

Taidekokoelmat ovat tutkijoiden ja muiden tahojen hyödynnettävissä myös muualla kuin näyttelyissä. Uudessa kokoelmakeskuksessa yleisön on aikaisintaan 2013 mahdollista päästä näkemään varastossa säilytettäviä kokoelmia museoammattillisen henkilöstön kanssa erikseen sovittavalla tavalla. Kokoelmakeskuksessa pyritään soveltamaan ns. avoimen varaston periaatetta. Tämä pitää sisällään sekä varastopalvelun että pääsyn tietokantaan. Uusien käytäntöjen tarkoitus on taata turvallinen teosten kohtaaminen ja lisätä siten kohderyhmäkohtaista palvelua sekä laajentaa kokoelmien asiakaspohjaa.

7.5 Julkaisut

Museo pyrkii julkaisemaan kokoelmateoksia ja -taiteilijoita käsittelevää kirjallisuutta, mikä on luontevinta yhdistää kokoelmia esitteleviin näyttelyihin. Kokoelma on kuitenkin volyymiltaan niin suuri, että systemaattisia ja kattavia kokoelmaluetteloita julkaistaan mahdollisesti vain digitaalisessa muodossa. Temaattisia tai osakokoelmia esitteleviä kokoelmaluetteloita tuotetaan painotuotteina mahdollisuuksien mukaan.

Taidekokoelmien digitointia pyritään jatkamaan. Tavoitteena on siirtää kokoelmat tietoverkkoihin ja sitä kautta edistää kulttuuriperinnön saatavuutta ja vaikuttavuutta. Toiminnassa otetaan huomioon tekijänoikeuslain asettamat vaatimukset. Nykytilanteessa suurin osa taideteoskuvista joudutaan tekijänoikeusmaksujen takia jättämään julkaisematta, mikä on suurin este taidekokoelmien verkkokäytön laajentamiselle. Luettelointitiedot ovat kuitenkin Muusaa käyttävien taidemuseoiden yhteiskäytössä.

Kokoelmayksikkö ylläpitää ja kehittää julkisista veistoksista ja muistolaatoista laadittuja verkkosivustoja. Tavoitteena on laajentaa sivut kattamaan kaikki julkiseksi taiteeksi luokiteltava aineisto.

8 Lainaus

Kokoelmien lainausta ja liikkuvuutta koskevat kysymykset ovat 2000-luvulla nousseet huomion kohteeksi EU:n rahoittamissa kulttuuriohjelmassa. Vuonna 2005 julkaistu Lending to Europe -raportti muokkasi maaperää yhteiselle toimenpideohjelmalle, joka julkaistiin Suomen puheenjohtajuuskaudella 2006. Parhaillaan on meneillään hanke, joka pyrkii eurooppalaisella tasolla yhtenäistämään lainan antamiseen ja vastaanottamiseen liittyvät ohjeistukset ja käytännöt. Tampereen taidemuseo pyrkii seuraamaan tätä kehitystä ja ottamaan toiminnassaan huomioon kokoelmien liikkuvuutta edistävät suositukset.

Pääsääntöisesti taidemuseo lainaa teoksiaan eri näyttelyjärjestäjille, mutta yleensä sellaisille, joilla on museoammatillista henkilöstöä tai vastaava asiantuntemus. Lainoista tehdään sopimus, joka määrittelee lainan ehdot (Liite 5). Sopimuksena voidaan käyttää myös lainaavan museon tekstiä, jos se sisältää vastaavat ehdot. Lainauspyynnöt osoitetaan Tampereen taidemuseon johtajalle, joka allekirjoittaa taidekokoelmien lainaamista koskevat sopimukset määräaikaisiin näyttelyihin.

Lahjoitussopimuksen mukaisesti Muumilaakson kokoelmaan kuuluvaa Muumi-Taloa ei lainata lainkaan. Samoin Johannes Takasen Rebekka (TB- 29) on sijoitettu taidemuseoon pysyvästi. Raatihuoneelle sijoitettuja teoksia lainataan vain erityistapauksissa, jolloin on aina erikseen arvioitava korvaavan teoksen tarve ja korvaavan teoksen sopivuus sijaintipaikkaansa. Lähtökohtaisesti muita teoksia lainataan, jos lainalle asetetut ehdot täyttyvät ja teoksen kunto tai tekniikka ei sitä estä.

Johannes Takanen, Rebekka, 1877, Emil Aaltosen perikunnan talletus

Konservaattori tarkastaa ja tarvittaessa kunnostaa lainattavat teokset. Päätöstä tehtäessä huomioidaan teoksen kunto, näyttelypaikan olosuhteet ja turvallisuus, näyttelyn merkittävyys, kuljetusten asianmukaisuus, teoksen käyttö omassa kokoelmatoiminnassa ja henkilöstön työtilanne. Jokainen laina harkitaan erikseen. Lainapyyntöjen tulee olla taidemuseolla vähintään kolme kuukautta ennen lainan alkamista.

Tampereen taidemuseo ei peri lainausmaksua, mutta lainan ottaja vastaa kaikista lainasta aiheutuvista suorista kuluista, kuten kunnostukseen, kuljetuksiin ja pakkaamiseen liittyvistä kustannuksista ja tekijänoikeudellisista korvauksista. Lainan ottaja vastaa myös mahdollisen kuriirin käytön kustannuksista, joista sovitaan erikseen. Teokset on vakuutettava naulasta naulaan -periaatteen mukaisesti. Vakuutussumman määrittää museonjohtaja tai kokoelmapäällikkö. Tampereen taidemuseo hyväksyy valtioneuvoston.

Tampereen taidemuseon talletuskokoelmien lainaaminen edellyttää yleensä teoksen omistajan lupaa. Muutoin talletusteosten lainaamisessa sovelletaan omien kokoelmien mukaista käytäntöä.

VITTEET

- 1 Kuvalan akj 20 § 18.1.2005
- 2 157 § Kuvala 16.11.2005
- 3 Pormestari 37 §, 25.2.2007

Valokuvaajat

Jari Kuusenaho, Mikko Marjamäki, Antti Sompinmäki

Taittaja

Jani Laaksonen

LITTEET

Liite 1

Taidemuseon lahjoituskokoelmat ja testamenttilahjoitukset

Linnojan kokoelma
Eino Tikkasen kokoelma
Matti Petäjän kokoelma
Reino Viirilän kokoelma
Muumilaakson kokoelma
Helmi Vesan testamenttilahjoitus
Aini ja Niilo Orasmaan testamenttilahjoitus
Sisko Juvelan testamenttilahjoitus
Irma Wiklundin testamenttilahjoitus

Muita suurehkoja lahjoituskokonaisuuksia

Veikko Koskisen lahjoitus
Jörgen Enckellin lahjoitus
Vilho Askolan lahjoitus
Tuulikki Pietilän lahjoitus
Tampereen taidemuseon ystävät ry:n lahjoitukset
Viktor Janssonin perikunnan lahjoitus
Lauri Ahlgrénin lahjoitus
Sirkka Löytänän lahjoitus

Vastaanotetut deponoinnit

Suomen Mitalitaiteen Killan ainaistalletuskokoelma
Suomen Säästöpankki -kokoelma (ainaistalletuskokoelma)

Tampereen Taideyhdistys ry:n talletus, Emil Aaltosen kokoelma
Alfred Kordelinin säätiön talletus
Anna Makkosen talletus
Emil Aaltosen perikunnan talletus
Sisko Juvelan talletus
Suomen Kuvataidejärjestöjen Liiton talletus
Suomen Taiteilijaseuran talletus
Suomen valtion talletus
Tampereen kaupungin talletus
Tampereen Taiteilijaseuran talletus
Valtion taidemuseon talletus
Jalmari Finnen Säätiön talletus
Yksityistalletukset

Tampereen taidemuseon omat deponoinnit

Ars Finn-Medi ry
Koukkuniemen vanhainkoti
Tampereen kaupungin matkailutoimisto
Piispan virka-asunto
Tampereen raatihuone
Tampereen oikeustalo
Tampereen virastotalo

Tampereen kaupungin ja Tampereen Nykytaiteen museon kokoelmiin ei kuulu osakokoelmia, jotka sopimusteitse olisi määrätty säilytettäväksi yhtenäisinä ja erillisinä kokonaisuuksina. Suurimmista lahjoituskokonaisuuksista mainittakoon

Tor, Joe ja Pentti Borgin testamenttilahjoitus
Jussi Mäntysen lahjoitus
Sauli ja Jukka Salomaan lahjoitus
Tampereen Saskioiden lahjoitus

Liite 2

LAHJOITUSSOPIMUS

LAHJOITTAJA XX

VASTAANOTTAJA Tampereen taidemuseo
 PL 487
 33101 TAMPERE
 Puh. 020 716 6577

LAHJOITUKSEN KOHDE YY

XX ja Tampereen taidemuseon kesken on tehty lahjoittajan omistaman taideteoksen YY lahjoittamisesta Tampereen taidemuseon taidekokoelman osaksi Tampereen taidemuseon hallintaan seuraava sopimus:

1

XX lahjoittaa omistamansa taideteoksen vastikkeetta Tampereen taidemuseolle.

2

Tampereen taidemuseo säilyttää teoksen parhaalla katsomallaan tavalla. Museo voi käyttää teosta omissa näyttelyissään ja lainata sitä ulkopuolisiin näyttelyihin museon omien lainausehtojen mukaisesti.

3

Tampereen taidemuseo voi museojohtajan päätöksellä luovuttaa teoksen esilläpidettäväksi talletuksena määräajaksi tai toistaiseksi museon ulkopuolelle.

4

Lahjoitussopimuksen ehdot astuvat voimaan välittömästi lahjakirjan allekirjoittamisen jälkeen.

5

Tätä sopimusta on tehty kaksi samasanaista kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle. Tästä sopimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riitaisuudet ratkaistaan ensisijaisesti osapuolten välisin neuvotteluin, toissijaisesti Tampereen käräjäoikeudessa.

Aika ja paikka

Aika ja paikka

museonjohtaja

lahjoittaja

Liite 3

TALLETUSSOPIMUS

Tallettaja	XX
Talteenottaja	Tampereen taidemuseo PL 487 33101 TAMPERE

Talletuksen kohde

XX tallettajana ja Tampereen taidemuseo talteenottajana sopivat siitä, että tässä sopimuksessa luetellut taideteokset sijoitetaan talletuksina Tampereen taidemuseoon seuraavin ehdoin.

1

Tampereen taidemuseo sitoutuu huolehtimaan teoksista korvauksetta samoin kuin omiin kokoelmiinsa kuuluvista teoksista. Tällä perusteella taidemuseo mm. päättää teosten konservoinnista.

2

Tampereen taidemuseo saa teoksiin korvauksettoman käyttöoikeuden, jonka mukaan museo voi asettaa teoksia näyttelyihinsä, valokuvata tai muulla tavalla tallentaa niitä visuaalisesti, käyttää julkaisuihinsa, arkistoihinsa ja opetustoimintaan.

3

Talletusteokset saa luovuttaa ainoastaan tallettajalle tai hänen valtuuttamalleen henkilölle. Mikäli museo lainaa teoksia muiden museoiden tai näyttelyjärjestäjien näyttelyihin, museo vastaa siitä, että lainaava osapuoli vakuuttaa ne riittävästä arvosta. Talletusaikana tallettajalla ei ole oikeutta luvata teoksia lainaksi, lainata niitä itselleen tai myydä teoksia ilman eri sopimusta osapuolten kesken

4

Tampereen taidemuseo ei vakuuta teoksia. Mikäli teoksille aiheutuu vaurioita niiden ollessa museon hallussa, museo sitoutuu korjaamaan ne omalla kustannuksellaan käyttämällä konservointiosaston kaikkia mahdollisuuksia. Museo ei ole velvollinen korvaamaan mahdollisia vahinkoja muutoin, ellei vahinkoa ole aiheutettu työntekijöiden tahallisen toiminnan tai törkeän huolimattomuuden seurauksena.

5

Talletus on voimassa vähintään 10 vuotta siitä, kun tämä sopimus on allekirjoitettu ja teokset saapuneet Tampereen taidemuseoon. Talletus jatkuu tämän sopimuksen ehdoin talletusajan jälkeenkin ja on voimassa toistaiseksi, ellei jompikumpi osapuoli irtisano talletusta päätyväksi. Tällöin talletus jatkuu kuusi kuukautta irtisanomisesta lukien. Tallettajalla on oikeus irtisanoa talletus päätyväksi aikaisemminkin, mikäli syynä ovat olennaiset, ennalta arvaamattomat olosuhteiden muutokset.

6

Teosten saavuttua Tampereen taidemuseoon, sen konservointilaitos tekee niistä

kuntoraportin, joka tulee osapuolia sitovaksi sitten, kun se on lähetetty tallettajalle eikä tallettaja ole kohtuullisessa ajassa reagoinut raportin sisältöön.

7

Omistajatiedot merkitään seuraavasti:

8

Tätä sopimusta on tehty kaksi samansanaista kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle. Tästä sopimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riitaisuudet ratkaistaan ensisijaisesti osapuolten välisin neuvotteluin, toissijaisesti Tampereen käräjäoikeudessa.

Aika ja paikka

Aika ja paikka

museonjohtaja

tallettaja

Liite 4

Olosuhdearvot museorakennuksessa
lämpötila $+20 \pm 2^{\circ}\text{C}$, suhteellinen kosteus $45 \pm 10\%$

Olosuhdearvot kokoelmakeskuksessa

A1 059: 195m² normaaliolosuhteet 12kk

A1 060: 71m² lämpötila $+20 \pm 2^{\circ}\text{C}$, suhteellinen kosteus $45 \pm 10\%$ RH 12kk

A1 061: 422,5m² lämpötila $+20 \pm 2^{\circ}\text{C}$, suhteellinen kosteus $45 \pm 10\%$ RH 12kk

A1 062: 310m² lämpötila $+20 \pm 2^{\circ}\text{C}$ $50 \pm 10\%$ RH kesä / lämpötila $+20 \pm 2^{\circ}\text{C}$, suhteellinen kosteus $30 \pm 10\%$ RH talvi

Lisäksi taidekonservointi, museomestarit & kuvaustila

A1 029 - A1 042: 551m² lämpötila $+20 \pm 2^{\circ}\text{C}$, suhteellinen kosteus $50 \pm 10\%$ RH kesä / $+20 \pm 2^{\circ}\text{C}$, suhteellinen kosteus $30 \pm 10\%$ RH talvi

Arkisto ja kirjavarasto

A2 019 - A2 021: 91m² normaaliolosuhteet 12kk

Liite 5

LAINASOPIMUS

Näyttely
Lainan antaja
Lainaja
Näyttelypaikka
Näyttelyaika
Lainattavat teokset
Vakuutusarvo
Lainausehdot

Sopiessaan teoslainasta Tampereen taidemuseo (jäljempänä Taidemuseo) ja Lainaja sitoutuvat seuraaviin sopimusehtoihin:

1

Taidemuseo luovuttaa Lainajalle lainaussopimuksessa yksilöidyt teokset näyttelyyn. Lainaja vastaa siitä, että näyttelyolosuhteet ja turvallisuus vastaavat kansainvälisesti hyväksytyjä museaalisia normeja. Taidemuseo vastaa, että lainattavien teosten kunto kestää näytteille asettamisen edellyttämän käsittelyn ja kuljetuksen.

2

Taidemuseon konservaattori tarkastaa teokset ja laatii molempia osapuolia sitovat kuntoraportit teosten lähtiessä Taidemuseosta ja tarkastaa teokset niiden palauduttua museoon. Taidemuseo vastaa teosten pakkaamisesta niiden lähtiessä museosta.

3

Lainaja vastaa taideteosten kuljetuksista. Kuljetuksissa on käytettävä taidekuljetuksiin erikoistunutta kuljetusliikettä ellei toisin sovita. Taidemuseon voi tarvittaessa nimetä kuriirin valvomaan kuljetuksia ja näyttelyn ripustusta, purkua ja pakkauksia Lainajan kustannuksella.

4

Lainaja vakuuttaa teokset naulasta naulaan ja vastaa kaikista lainaamiseen liittyvistä kuluista. Vahinkotapauksessa korvataan teoksen konservointikustannukset sekä teokselle mahdollisesti aiheutuva arvonalennus sekä muut välittömät vahinkotapahtumasta aiheutuvat kustannukset. Mikäli teos todettaisiin menetetyksi, maksetaan korvauksena teoksen käypä arvo, kuitenkin enintään teoksen vakuutusarvo. Mahdollisesta vahingosta on ilmoitettava välittömästi toiselle sopijaosapuolelle.

5

Lainaja vastaa taideteosten turvallisuudesta näyttelyn ja mahdollisen varastoinnin aikana. Lainaja on velvollinen välittömästi ilmoittamaan Taidemuseolle teosten kunnossa havaituista muutoksista.

6

Lainajalla on oikeus julkaista Taidemuseon Lainajalle toimittamia reproduktioita näyttelyluettelossa ja näyttelyä koskevassa tiedottamisessa. Kuvien hinnoittelusta sovitaan erikseen. Julkaisemisen yhteydessä on mainittava teos- ja taiteilijätietojen

lisäksi teoksen omistaja, valokuvaaja ja Taidemuseo valokuvan tekijänoikeuksien omistajana ellei toisin ilmoiteta. Omistajamerkintänä käytetään ilmaisua ”Tampereen taidemuseo”. Yleisön sallitaan kuvata teoksia ilman jalustaa. Teokset saadaan kuvata televisiolle näyttelystä tiedottamisen yhteydessä.

7

Mahdollisista laina-ajan pidennyksistä sovitaan erikseen.

8

Mahdolliset riita-asiat käsitellään Tampereen käräjäoikeudessa.

9

Tätä sopimusta on tehty kaksi samansanaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Aika ja paikka

Aika ja paikka

Liite 6

KAUPUNGIN OMISTAMIEN TAIDETEOSTEN ESILLÄPITO JA HOITO

1

Toimipaikkoihin, virastoihin ja laitoksiin sijoitetut taideteokset on merkittävä irtaimisto-luetteloihin hankinta-arvostaan. Taideteosten arvosta ei suoriteta normaaleja poistoja. Teosten vakuutusarvot määritellään Tampereen Nykyaiteen museossa. Vakuutusarvot on syytä tarkistaa kymmenen vuoden välein.

2

Mikäli teoksia halutaan siirtää pois pysyvästä sijoituspaikastaan esimerkiksi muuttojen tai remonttien yhteydessä, on siitä ilmoitettava Tampereen Nykyaiteen museolle. Myös silloin kun hallintokunnan nimi vaihtuu, on siitä välittömästi ilmoitettava.

3

Toimipaikkoihin, virastoihin ja laitoksiin sijoitetut taideteokset on asetettava pysyvästi esille. Mikäli näin ei voida jostain syystä menetellä, on sijoituksesta neuvoteltava Tampereen Nykyaiteen museon kuvataideintendentin tai museomestarin kanssa.

4

Jos taideteos varastetaan, siitä on välittömästi ilmoitettava Tampereen Nykyaiteen museolle, joka tekee rikosilmoituksen poliisille. Tällaisissa tapauksissa taideteosten käypä arvo määritellään Tampereen Nykyaiteen museossa.

5

Jos taideteoksen tai sen kehysten havaitaan vaurioituneen, on tästä välittömästi ilmoitettava Tampereen Nykyaiteen museolle, joka huolehtii korjauksesta ja ottaa huomioon korjaustyön kiireellisyyden. Toimipaikoissa, virastoissa ja laitoksissa ei saa ryhtyä omatoimisesti korjaamaan tai puhdistamaan taideteoksia tai niiden kehyksiä.

Siinä tapauksessa, että teos todetaan korjauskelvottomaksi, Tampereen taidemuseon johtaja tekee päätöksen teoksen poistamisesta kokoelmasta.

6

Jokaisella laitoksella, virastotalolla yms. tulee olla nimetty yhteyshenkilö, joka vastaa taideteoksista. Henkilön vaihtuessa on siitä ilmoitettava Tampereen Nykyaiteen museolle.

TAMPEREEN

TAIDEMUSEO

TAMPERE ART MUSEUM

PUUTARHAKATU 34, 33101 TAMPERE, FINLAND. PUH./TEL. +358 3 565 5656 6577.